

ge diepgang toe te laten. Ik hoef geen kader-tjes met oordeelsterretjes. Daar heeft echt niemand iets aan.

Neen, ik wil interessantere vragen gesteld zien. Vragen naar het onderscheid tussen repertoiretheater en auteurstheater, presentatie en representatie, vorm en inhoud, kwantiteit en kwaliteit, lifestyle en kunst. Nu vormt het ego van de kunstenaar steeds meer het onderwerp. Als men in de dagbladpers een artikel leest over Luc Tuymans komt men niks te weten over zijn kwaliteit als schilder maar over hoeveel er op zijn bankrekening staat, om maar één voorbeeld te noemen.

Er is nochtans voldoende kwaliteit bij de schrijvende critici aanwezig en het is jammer dat ze steeds vaker hun toevlucht moeten zoeken tot de vakbladen. Het dient gezegd: gelukkig bestaan er initiatieven als rektors: verso, de witte raaf of Etcetera. En laat die maar elitair zijn.

Op het moment dat Johan Reyniers me telefonisch de vraag stelde of ik dit jaar de *state of the union* wou maken, zat ik in een hotel in Québec en had ik net een televisie-interview achter de rug. De journaliste in kwestie (haar naam heb ik nooit geweten) vroeg me waarom wij Vlamingen zo'n radicaal anders en heel interessant werk maken. Ik zei dat ik de vraag niet echt begreep en dat de gezelschappen die zij opsomde 'Troubleyn, Ultima Vez en Rosas' bestaan uit tientallen verschillende nationaliteiten en geleid worden door kunstenaars die in de eerste plaats hun Vlaming-zijn aan de kapstok hebben gehangen. Zij insisterde door ook nog te melden dat ze in Québec de Vlamingen vooral kenden via Jacques Brel en dat dat nogal een negatief beeld gaf van machthebbers die de Franstaligen onder-

drukten en dat wij dat beeld hebben veranderd. (Onze minister van cultuur zal dit graag horen). Ik onderbrak haar en zei dat Jacques Brel een kunstenaar was en dat als kunstenaars politiek bedrijven, dat meestal gepaard gaat met warrig sentiment.

Ik vertel deze anekdote omdat **ik vaststel dat er meer en meer vragen gesteld worden rond nationaliteit en ik constateer dat de enige manier om een betekenis te geven aan je nationaliteit is: die nationaliteit totaal negeren.**

Maar ik ben waarschijnlijk slecht geplaatst om hierover iets zinnigs te vertellen. Ik ben namelijk een man zonder stad. Ik ben in Antwerpen geboren en ben er als volwassen man weggegaan toen ik vaststelde dat ik een echte arrogante, licht-xenofobe Antwerpenaar was en dat ik dat niet leuk vond. Maar ik voelde dat een man een stad nodig heeft en sindsdien ben ik op zoek. Ik heb in Gent, Frankfurt, Sevilla geleefd, ik woon nu in Brussel en reis de helft van mijn tijd van de ene stad naar de andere maar geen enkele overtuigt me, voor geen enkele wil ik sterven. En is dat niet de essentie van nationalisme: dat je wil sterven voor je vaderland?

Als je dan leeft in een verbrokkeld land waar iedereen maar wat aansjoemelt en het woord nationalisme vooral in de mond genomen wordt door mensen die soms wel erg verkeerd denken dan ben ik blij dat Needcompany en de andere hoger genoemde groepen zo'n overweldigend succes hebben opgebouwd.

En dat het dan plots erg Vlaams genoemd wordt, is enkel curieus te noemen en berust louter op toevalligheden en een goed subsidiesysteem.

Want Vlaanderen heeft een goed subsidiesysteem voor theater en dans. Dat maakt het mogelijk om op een beperkte maar comfortabele manier te werken. In het toekomstige Europa zouden we dit systeem als voorbeeld moeten stellen voor de andere landen. In welk land is het mogelijk om op het grootste podium vier Marokkanen de hoofdrol te laten spelen? In welk land is het mogelijk om buitenlandse kunstenaars dezelfde kansen te geven wat subsidies betreft? In welk land kan een filosofisch tijdschrift van het hoogste niveau gratis worden verspreid? Dit kan alleen in Vlaanderen. En dit kan alleen in Vlaanderen omdat we niks te maken willen hebben met een eng en vervelend nationalisme.

Is het u trouwens opgevallen dat de groepen die de Canadese journaliste opnoemde vooral dansgroepen zijn? Alle grote festivals en alle prijzen die Needcompany in de wacht sleept vallen bijna uitsluitend onder de noemer dans en ik ben helemaal geen choreograaf. Zo won *De kamer van Isabella* dit jaar de prijs van de critici voor beste dansproductie in Frankrijk. We hebben dan maar onze prima ballerina Viviane De Muynck de prijs in ontvangst laten nemen.

Het internationalisme van de dans is evident. Voor theater is het enkel exotisch.

Ach, het leven van een internationaal theatergezelschap. Het is een curiosum. Zo waren we onlangs in Riga. Het was er veertien gra-